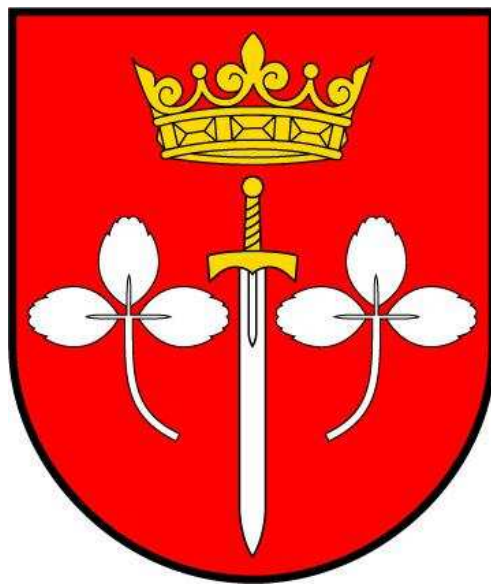

Załącznik Nr 1
do Uchwały Rady Gminy Wieprz
Nr II/16/06
z dnia 21 grudnia 2006 roku

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE WIEPRZ NA LATA 2007 - 2013

SPIS TREŚCI:

Wstęp

- I. Misja Strategii
- II. Charakterystyka Gminy Wieprz
 - 1. Dane ogólne
 - 2. Demografia
 - 3. Zadania pomocy społecznej realizowane przez gminę

III. Diagnoza i analiza problemów społecznych

A. Charakterystyka problemów społecznych

1. Ubóstwo.

1.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

1.2 Rozmiary problemu i analiza danych

1.3 Konkluzje

2. Bezrobocie

2.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

2.2 Rozmiary problemu i analiza danych

2.3 Konkluzje

3. Niepełnosprawność

3.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

3.2 Rozmiary problemu i analiza danych

3.3 Konkluzje

4. Długotrwała lub ciężka choroba

4.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

4.2 Rozmiary problemu i analiza danych

4.3 Konkluzje

5. Starość

5.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

5.2 Rozmiary problemu i analiza danych

5.3 Konkluzje

6. Alkoholizm

6.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

6.2 Rozmiary problemu i analiza danych

6.3 Konkluzje

7. Przemoc w rodzinie

7.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

7.2 Rozmiary problemu i analiza danych

7.3 Konkluzje

8. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

8.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

8.2 Rozmiary problemu i analiza danych

8.3 Konkluzje

9. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

9.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

9.2 Rozmiary problemu i analiza danych

9.3 Konkluzje

10. Gospodarka mieszkaniowa

10.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

10.2 Rozmiary problemu i analiza danych

10.3 Konkluzje

B. Zasoby i możliwości w Gminie Wieprz

C. Deficyty i ograniczenia w Gminie Wieprz

IV. Cele i działania.

V. Ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wstęp

Przeobrażenia ustrojowe w Polsce wywarły znaczny wpływ na wszystkie dziedziny życia społecznego. Konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest pojawienie się nowych zadań z zakresu polityki społecznej. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki

oraz konieczność wypracowania ustawowych i niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego oraz systemowego diagnozowania problemów w skali gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa najważniejsze działania, które należy zrealizować, aby umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, a tym samym zmienić stan rzeczy występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie i przyczynić się do rozwoju społeczności.

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wszystkich programów i projektów, budowanych dla osiągnięcia celów tej strategii konieczne jest uwzględnienie następujących zasad:

□ **Solidarności**

- tworzenie w gminie wspólnoty zdolnej do generowania procesów samopomocy, przedkładanie wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

□ **Pomocniczości**

- przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb.

□ **Dobra wspólnego**

- takie działania władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na szukaniu kompromisów, gdzie interesy te są sprzeczne.

□ **Samopomocy**

- istnienie i rozwój pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach nieformalnych grup.

□ **Przezorności**

- bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

□ **Wielosektorowości**

- równoczesne funkcjonowanie publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych działających dla wspólnego dobra społeczeństwa.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. Nr 64,

poz. 593 z późn. zm.) w brzmieniu: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;*”

Przy opracowywaniu dokumentu wzięto pod uwagę także inne akty prawne:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122, poz. 1143 z późn.zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003r. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1493),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2003r. Nr 58, poz. 514 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 grudnia 1996r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 1997r. Nr 9 poz. 43 z późn. zm.).

Opracowując gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych kierowano się także zapisami następujących dokumentów:

- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 - 2013
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007 - 2013
- Strategia Rozwoju Powiatu Wadowickiego
- Strategia Rozwoju Gminy Wieprz
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieprz na lata 2006 – 2008

Prace nad strategią prowadzone były przez Zespół, powołany do opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Zarządzeniem Wójta Gminy Wieprz Nr 40/2006 z dnia 4 lipca 2006r., w składzie:

1. Dorota Mrowiec - Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu
2. Gabriela Kudłacik - Kierownik referatu organizacyjno-administracyjnego w Urzędzie Gminy Wieprz
3. Artur Penkała - Podinspektor ds. Promocji Gminy i Integracji Europejskiej w Urzędzie Gminy Wieprz
4. Aleksandra Klęczar - Specjalista Pracy Socjalnej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu
5. Maria Wróbel - Starszy Pracownik Socjalny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu
6. Ewa Niemczyk - Starszy Pracownik Socjalny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu
7. Elżbieta Samosiuk - Pracownik Socjalny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu
8. Małgorzata Kowalczyk - Pełnomocnik ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
9. Urszula Żuławińska - Prezes Stowarzyszenia Pomocy Bezrobotnym i ich Rodzinom
10. Izabella Ziółkowska - Psycholog w Punkcie Konsultacyjnym ds. Pomocy Rodzinie i Uzależnień Alkoholowych w Urzędzie Gminy Wieprz

Stworzenie zintegrowanego systemu pomocy społecznej umożliwi w sposób efektywny rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych.

Strategia stanowi wieloletni dokument programowy wyznaczający kierunki i ramy do planowanych zmian. Dokument ten powinien być otwarty i poddawany weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom.

I. Misja strategii

**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB
I RODZIN WSPÓLNYM DĄŻENIEM
MIESZKAŃCÓW GMINY,
INSTYTUCJI I ORGANIZACJI.**

II. Charakterystyka Gminy Wieprz

1. Dane ogólne

Gmina Wieprz to gmina wiejska, położona w zachodniej części województwa małopolskiego, w powiecie wadowickim, przy drodze wojewódzkiej nr 781.

Siedziba gminy jest miejscowość Wieprz.

W skład gminy Wieprz wchodzi 6 sołectw. Zamieszkują ją **11 573 osoby** (stan na koniec 2005r.), w tym: **Frydrychowice** – 2 711, **Gierałtowice** – 1 221, **Gierałtowiczki** – 467, **Nidek** – 1 336, **Przybradz** – 951, **Wieprz** – 4 887.

Gmina Wieprz zajmuje powierzchnię 7 434 ha (powierzchnia geodezyjna).

Obszar gminy rozciąga się w obrębie Pogórza Śląskiego ograniczonego od północy Kotliną Oświęcimską. Obejmuje swym zasięgiem Działy Osiecko - Wilamowskie oraz równinę oświęcimską. Rzeźba terenu jest falista, pagórkowata przechodząca ku południowi w wysokopagórkowatą. Rozległe wzniesienia rozcinają potoki tworząc doliny asymetryczne. Obszar wznosi się od ok. 243 do 373 m n.p.m. Cały teren jest odlesiony, poza kilkoma niewielkimi enklawami rozmieszczonymi nieregularnie na całym obszarze gminy. Łączny areal drzewostanów wynosi 827 ha tj. 9,5 % powierzchni, co nawet w połowie nie pokrywa się ze średnim stopniem zalesienia kraju. Cały obszar odwadniają dwa większe potoki należące do zlewni rzeki Skawy tj. Wieprzówka wraz z dopływem - Frydrychówką oraz bezimienne potoki zachodniej części obszaru należące do zlewni rzeki Soły. Północną część gminy zajmują stawy, które występują w grupach i zajmują obszary łąkowe. Są to kompleksy stawów ukształtowane sztucznie i zasilane wodą z pobliskich cieków. Według rejonizacji klimatycznej obszar gminy należy do podkarpackiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Rocznie suma opadów waha się w granicach 700-882 mm. Część obszarów gminy położona jest na terenie zagrożonym zalaniem przez wody Wieprzówki i Frydrychówki w przypadku wystąpienia powodzi. Równinny charakter ukształtowania terenu gminy z nielicznymi wypiętrzeniami nie pozwala mówić o rozwoju turystyki w tym rejonie, jednak gmina stanowi bardzo dobry punkt, z którego można podziwiać piękny krajobraz nieodległego masywu Beskidu Małego, a przy sprzyjającej pogodzie nawet dalszych partii Beskidów i Tatr. Przez teren gminy przebiega pieszy szlak turystyczny z Oświęcimia przez Głębowice, Gierałtowiczki, Gierałtowice, Przybradz, Graboszyce do Wadowic. Na szlaku tym znajduje się szereg zabytków, takich jak: kościoły, zespoły pałacowo-parkowe czy przydrożne kapliczki. Do najcenniejszych zabytków gminy należą:

- Zespół dworsko – parkowy z XIX w. w Gierałtowiczkach,
- Dwór z końca XVIII wieku w Nidku,

- Kościół św. Szymona i Judy Tadeusza w Nidku z 1539 roku, drewniany, o konstrukcji zrębowej,
- Dwór z XIX wieku w Gierałtowicach,
- Zespół dworsko – parkowy z II poł. XIX w. w Przybradzu.

Obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie Gminy Wieprz wymagają pilnych prac remontowych.

Gmina Wieprz jest korzystnie położona w stosunku do systemu komunikacyjnego o randze krajowej oraz niższych klasach. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 781 dająca możliwość, poprzez pobliski Andrychów na południu oraz Zator na północy, dogodnych powiązań głównie na kierunku wschód-zachód (Kraków - Aglomeracja Górnośląska, Kraków - Bielsko Biała), a także w kierunku południowym i północnym. Najbliższe otoczenie gminy to: Andrychów, Wadowice, Kalwaria Zebrzydowska, Oświęcim, Kęty oraz Beskidy. Parametry zewnętrznych powiązań komunikacyjnych gminy nie są na wysokim poziomie. Słaba jakość techniczna dróg, połączona z nasilającym się ruchem tranzytowym przez gminę oraz pogarszające się parametry dostępu do drogi krajowej nr 52 na terenie Andrychowa, ograniczają możliwości dostępności gminy z zewnątrz.

Głównymi funkcjami gospodarczymi gminy są rolnictwo (około 1660 gospodarstw rolnych na dzień 01.01.2006r., ze średnią wielkością gospodarstwa 3,24 ha) i jego obsługa, drobna wytwórczość i mieszkalnictwo, a uzupełniającą funkcję może stanowić turystyka i rekreacja.

W ewidencji działalności gospodarczej gminy Wieprz na koniec 2005r. figurowało 486 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w następujących branżach: budownictwo – 45 podmiotów, handel – 167, produkcja – 42, usługi – 182, transport – 50.

Na terenie gminy znajduje się 6 Zespołów Szkolno-Przedszkolnych, w skład których wchodzi 7 szkół podstawowych, 6 gimnazjów, 3 przedszkola oraz 4 oddziały przedszkolne. W miejscowości Wieprz dodatkowo mieści się samodzielne Przedszkole Publiczne. W roku szkolnym 2005/2006 w szkołach podstawowych naukę pobierało 974 uczniów, w gimnazjach 537 uczniów, a do przedszkola uczęszczało 242 dzieci.

W Gminie funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w skład którego wchodzi 4 ośrodki zdrowia. Zakład świadczy usługi dla ludności w zakresie

podstawowej opieki zdrowotnej, zatrudnia lekarzy internistów, pediatrów, stomatologów oraz ginekologa i pielęgniarki.

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Kultury z oddziałami w poszczególnych wsiach.

Rozwija się również sport szkolny oraz Ludowe Kluby Sportowe jak: LKS „Pogórze” w Gierałtowicach, LKS „Orzeł” w Wieprzu, LKS „Sokół” we Frydrychowicach, LKS „Spartak” w Przybradzu.

2. Demografia

Według danych Urzędu Gminy z dnia 31.12.2005r. Gminę Wieprz zamieszkuje 11 573 osób zameldowanych na pobyt stały w tym kobiet: 5 693, a mężczyzn 5 877 oraz 130 osób zameldowanych na pobyt czasowy.

Ludność Gminy Wieprz według ekonomicznych grup wieku w latach 2002 – 2005

Wyszczególnienie	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym		Liczba ludności w wieku produkcyjnym		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym		Liczba ludności ogółem
	w liczbach	% udział do ogółu ludności	w liczbach	% udział do ogółu ludności	w liczbach	% udział do ogółu ludności	
2002	3556	30,9	5792	50,3	2174	18,9	11522
2003	3165	27,5	7007	60,8	1348	11,7	11520
2004	3078	26,6	6904	59,8	1568	13,6	11550
2005	2995	25,9	7023	60,7	1555	13,4	11573

Tabela nr 1

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Wydziału Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Wieprz

Analizując dane zawarte w tabeli nr 1 widzimy, że w przedziale badanym największą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym, następnie w wieku przedprodukcyjnym, a na końcu w wieku poprodukcyjnym. Niepokojącym zjawiskiem jest systematyczny spadek liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą

dzielnictwami rodzin. Stosunkowo mały udział ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn) na chwilę obecną jest zjawiskiem pozytywnym, jednak należy tutaj zachować daleko idącą ostrożność. Jak wiadomo, ogólnemu starzeniu się społeczeństwa polskiego towarzyszy starzenie się ludności w wieku produkcyjnym. Ponieważ w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, zasilą one grono seniorów, co z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

W Gminie Wieprz, wg stanu na dzień 31.12.2005r., odnotowano dodatni przyrost naturalny:

liczba zgonów – 85

liczba urodzeń – 128

przyrost naturalny + 43

Wzrost liczby urodzeń prowadzi do zwiększenia udziału grupy wieku 0 - 17 w ogólnej liczbie ludności i sprzyja odmładzaniu społeczeństwa.

Ze strukturą zawodową ludności w sposób istotny skorelowana jest struktura wykształcenia. Poziom wykształcenia przyjęło się uważać za jeden z bardziej reprezentatywnych wskaźników postępu społecznego.

**Ludność Gminy Wieprz w wieku 13 lat i więcej
według poziomu wykształcenia w 2002r.**

Wyszczególnienie	Liczba ludności
------------------	-----------------

	w liczbach	w %
Wyższe	338	3,7
Policealne	169	1,9
Średnie	1703	18,8
zasadnicze zawodowe	3248	35,9
podstawowe ukończone	3257	36,0
podstawowe nieukończone	318	3,5
Nieustalone	3	0,2
Ogółem	9036	100

Tabela nr 2

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Analizując strukturę wykształcenia ludności Gminy Wieprz w 2002 widzimy, iż najczęściej, bo aż 36 % osób posiadało wykształcenie podstawowe ukończone, drugie miejsce zajmowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35,9 %), a na trzecim miejscu znajdowały się osoby z wykształceniem średnim (18,8 %). Wykształceniem wyższym legitymowało się tylko 3,7 % ogółu mieszkańców. Pozostałe grupy stanowiły niewielki odsetek badanej zbiorowości.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy odbiega znacznie od dzisiejszych wymogów. Osoby lepiej wykształcone łatwiej radzą sobie w różnych sytuacjach życiowych, są bardziej mobilne na rynku pracy.

Ludność Gminy Wieprz według głównego źródła utrzymania w 2002r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	
	w liczbach	w %
z pracy najemnej	5655	50,1
z pracy na rachunek własny	600	5,3
z pracy na swoim gospodarstwie rolnym	1179	10,4
z emerytur	2029	18
z rent	1271	11,2
z pozostałych niezarobkowych źródeł	563	5
nie ustalono	1	0,0
Ogółem	11298	100

Tabela nr 3

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Z powyższych danych wynika, że 65,8 % ludności gminy utrzymywało się z pracy, a pozostałe 34,2 % z niezarobkowych źródeł utrzymania.

Najwięcej mieszkańców gminy 5655 osób (50,1 %) utrzymywało się z pracy najemnej, na drugim miejscu znajdowały się osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych - 2029 osób (18%), na trzecim - ze świadczeń rentowych 1271 osób (11,2%), a następnie dopiero z pracy na gospodarstwie rolnym 1179 (10,4 %). Z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania, jak np.: zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki z pomocy społecznej i inne utrzymywały się 563 osoby (5%).

Podsumowując warto przypomnieć, że poznanie struktury demograficznej ludności jest istotne dla prawidłowego prognozowania i wytyczania kierunków polityki społecznej.

3. Zadania pomocy społecznej realizowane przez gminę

Na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują wspólnie organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
2. pracy socjalnej,
3. prowadzeniu i rozwijaniu niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej. Ośrodek pomocy społecznej koordynuje również realizację strategii.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,

7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
9. opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
10. praca socjalna,
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
13. tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
14. dożywianie dzieci,
15. sprawienie pogrzebu w tym osobom bezdomnym,
16. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego,
18. utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań własnych gminy należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,

5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechnienia ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
2. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
3. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną,
5. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
6. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Postępowanie w sprawie świadczeń z pomocy społecznej.

A. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
10. braku możliwości w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

13. alkoholizmu lub narkomanii,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

- B. W postępowaniu w sprawie świadczeń z pomocy społecznej należy kierować się przede wszystkim dobrem osób korzystających z pomocy społecznej i ochroną ich dóbr osobistych.
- C. Nie należy podawać do publicznej wiadomości nazwisk osób korzystających z pomocy społecznej oraz rodzaju i zakresu przyznanego świadczenia.
- D. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej.
- E. W celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy.
- F. Wywiad środowiskowy może przeprowadzić tylko osoba posiadająca dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny.
- G. Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tyś. mieszkańców.
- H. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

III. Diagnoza i charakterystyka problemów społecznych

A. Charakterystyka problemów społecznych

1. Ubóstwo

1.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Ubóstwo - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej.”

Wyróżniamy kilka kategorii ubóstwa:

- ubóstwo absolutne,
- ubóstwo względne,
- ubóstwo subiektywne,
- ubóstwo ustawowe - w rozumieniu Ustawy o pomocy społecznej.

Ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojonych minimalnych potrzeb biologicznych. Ubóstwo względne natomiast, nadmierne rozpiętości w poziomie życia w danym kraju. Ubóstwo subiektywne powstało na skutek czynników, takich jak: mała bądź całkowity brak zaradności i aktywności ludzi, niskie kwalifikacje, słabe wykształcenie, niechęć do wykonywania pracy czy uzależnienie od zasiłków i pomocy społecznej, a także różne patologie społeczne np.: narkomania czy alkoholizm.

Ustawową granicą ubóstwa jest kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

Inny podział przyczyn powstania ubóstwa to wyróżnienie trzech kategorii czynników:

1. Zdrowotne - obejmujące długotrwałą chorobę, upośledzenie fizyczne lub umysłowe, inwalidztwo, alkoholizm i narkomanię.
2. Rodzinne - oprócz sieroctwa, niepełności czy wielodzietności rodziny, są to również samotność czy trudność lub niemożność przystosowania się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, a także problemy opiekuńcze – wychowawcze w rodzinie.
3. Bezrobocie – to ostatnia kategoria czynników, ale można powiedzieć, że najważniejsza, bo prawie zawsze współwystępująca z kwestią ubóstwa. Rozróżniamy

bezrobocie z prawem i bez prawa do zasiłku. W Polskich realiach ubóstwo jest najczęściej wynikiem właśnie bezrobocia.

Najbardziej wiarygodną miarą ubóstwa w naszej Gminie jest liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Podstawowym kryterium decydującym o takiej kwalifikacji jest kryterium dochodowe, określone ustawą o pomocy społecznej. Jest to pierwszy powód ubiegania się rodziny lub osoby o udzielenie pomocy społecznej.

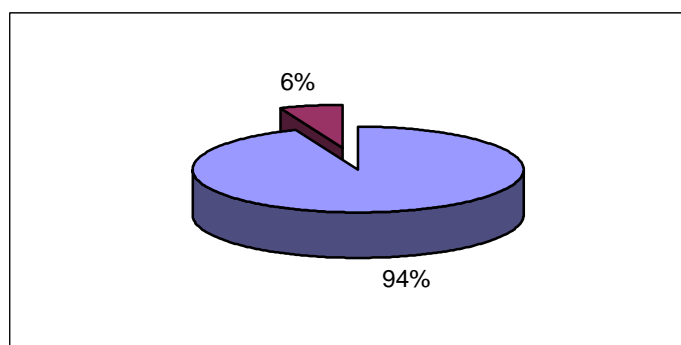
1.2 Rozmiary problemu i charakterystyka danych

Mieszkańcom Gminy Wieprz towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi, także już młodsze pokolenia. Zmuszają one część społeczności do szukania różnych form pomocy, w tym również korzystania z pomocy GOPS.

W 2005 roku pomocą objętych zostało 165 rodzin tj. 716 osób. W 2005 roku osoby korzystające z pomocy społecznej GOPS stanowiły 6 % populacji Gminy Wieprz.

Rozmiar ubóstwa w Gminie Wieprz przedstawia poniższy wykres.

Osoby korzystające z pomocy społecznej na tle społeczności Gminy Wieprz.

Wykres 1

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń pomocy z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej są:

- Ubóstwo,

- Bezrobocie,
- Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- Niepełnosprawność,
- Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- Zdarzenia losowe,
- Uzależnienia.

1.3 Konkluzje

1. Ubóstwo jest ważnym problemem społecznym w Gminie Wieprz. Świadczy o tym liczba rodzin - klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu, w których występuje dysfunkcja ubóstwa.
2. W rozwiązywaniu kwestii ubóstwa szczególnie ważna jest wczesna interwencja. Wczesna reakcja na zjawisko biedy uchroni być może osoby i rodziny przed ubóstwem absolutnym.
3. Ważne jest mobilizowanie osób, rodzin i grup do działań samopomocowych. Szczególnie cenne są inicjatywy stowarzyszeń formalnych i nieformalnych oraz zwykła sąsiedzka solidarność i pomoc. Inicjatywy te wymagają wsparcia ze strony instytucji publicznych.

2. Bezrobocie

2.1 Ogólne zdefiniowanie problemu.

Bezrobocie stanowi jeden z najważniejszych problemów społeczno – ekonomicznych w dzisiejszej Polsce. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi obniża się i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Przystępując do analizy problemu na terenie gminy będącej obszarem zainteresowania, należy przybliżyć w skrócie podstawowe pojęcia, jakimi termin bezrobocia jest definiowany, a także globalną skalę tego problemu.

Bezrobotni to osoby pozostające bez pracy, ale jednocześnie zdolne i gotowe do jej podjęcia. Uzyskanie statusu osoby bezrobotnej wymaga spełnienia szeregu warunków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Stopa bezrobocia to przedstawiona procentowo relacja pomiędzy liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych, a liczbą osób czynnych zawodowo (to jest zdolnych w prawie określonych warunkach do podjęcia pracy).

Z danych opublikowanych przez Eurostat wynika, że sytuacja na rynku pracy w Polsce jest znacznie gorsza niż w krajach europejskiej „piętnastki”. Stopa bezrobocia w Polsce (dane wyrównywane sezonowo) na koniec grudnia 2005r. wynosiła 17,2% i była najwyższa także wśród nowych krajów Unii Europejskiej. Dla porównania przeciętna stopa bezrobocia w 25 krajach Unii Europejskiej wynosiła 8,5%, najwyższą, poza Polską, odnotowano na Słowacji 16,1%, w Niemczech 9,5%, we Francji 9,2 % , najniższą w Irlandii – 4,3%.

W Polsce najwyższa stopa bezrobocia w grudniu 2005r. była w województwie warmińsko-mazurskim – 27,5%. Małopolska obok Mazowsza zajmowała I miejsce pod względem najniższej stopy bezrobocia, osiągając w grudniu 2005r. 13,8 %. W powiecie wadowickim stopa bezrobocia wyniosła 15,2%.

Na terenie Gminy Wieprz w 2005r. osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy stanowiły 9,6% populacji mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym.

Powyższe dane nie ukazują pełnej skali problemu. Bowiem oprócz osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy istnieje także nieznaną liczbą osób pozostających bez pracy, które nie są objęte statystyką Urzędu, czyli tzw. „bezrobocie ukryte”.

2.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Problem bezrobocia na obszarze badanym zostanie przedstawiony szczegółowo na podstawie roku 2005 oraz ogólnie w latach 2002 – 2005

Stan i struktura bezrobocia w Gminie Wieprz

Zarejestrowani bezrobotni w gminie Wieprz w latach 2002 -2005

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety		Bezrobotni z prawem do zasiłku	% udział z pr. do zas. / licz. bezr.
		Ogółem	% w stos.do l. bezr.		
2002	701	373	53,2	110	15,7
2003	731	377	51,6	73	10
2004	661	351	53,1	84	12,7
2005	664	378	56,9	60	9,0

Tabela 4

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach

Jak widać w tabeli nr 4, na koniec 2005r. w ewidencji Urzędu Pracy pozostawało 664 zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu Gminy Wieprz. Bezrobotne kobiety stanowiły grupę 378 osób tj. około 56,9% ogółu pozostających bez pracy. Porównując stan na koniec roku 2005 ze stanem na koniec roku 2002 można stwierdzić 5,3% spadek liczby bezrobotnych, który dotyczył głównie mężczyzn. We wszystkich badanych latach kobiety stanowiły większość wśród bezrobotnych, z tendencją do nasilania się zjawiska.

Niepokojącym zjawiskiem jest także spadek liczby osób uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Niski odsetek osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych powoduje, że rodziny znajdujące się w bardzo trudnej sytuacji finansowej zgłaszają się po pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej.

Struktura bezrobotnych według wieku

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety bezrobotne		% udział w stos. do liczby bezrobotnych
		Ogółem	% do l.bezr.	
do 17 lat	0	0	0	0
18 – 24	231	122	52,8	34,8
25 – 34	205	131	63,9	30,9
35 – 44	116	75	64,7	17,5
45 – 54	99	48	48,5	14,9
55 – 59	11	2	18,2	1,6
powyżej 60	2	0	0	0,3
ogółem	664	378	56,9	100

Tabela 5

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach

Analizując dane widzimy, że najczęściej bezrobocie dotyka osoby młode, największą grupę stanowią osoby w wieku 18-24 lat oraz osoby w wieku 25 – 34 lat. Osoby te stanowią aż 65,7% ogółu zarejestrowanych, co jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem ze względu na fakt, że są to osoby w wieku najbardziej produktywnym, zakładające rodziny i zagospodarowujące się.

Struktura bezrobotnych według wykształcenia

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety bezrobotne		% udział w stosunku do liczby bezrobotnych
		Ogółem	% do l. bezr.	
wyższe	24	16	66,7	3,6
Średnie i policealne	153	111	72,5	23,0
Liceum ogóln.	44	32	72,7	6,6
Zawodowe	305	165	54,1	45,9
podstawowe	138	54	39,1	20,8
ogółem	664	378	56,9	100

Tabela 6

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach

Dane przedstawione w tabeli nr 6 nie odbiegają od danych ogólnokrajowych.

Bezrobotnych z terenu badanego cechuje niskie wykształcenie: 45,9% ogółu to osoby z wykształceniem zawodowym, a aż 20,8% ogółu to osoby z wykształceniem podstawowym. Podczas gdy osoby z wykształceniem wyższym stanowiły grupę 3,6% ogółu zarejestrowanych. Niepokojący jest duży udział na terenie badanym osób bez pracy z wykształceniem średnim i policealnym, stanowią one aż 23%.

Zarejestrowane kobiety cechuje wyższy poziom wykształcenia w stosunku do mężczyzn. I tak wśród grupy bezrobotnych z wykształceniem wyższym 66,7% stanowiły kobiety, z liceum ogólnokształcącym aż 72,7%, a z wykształceniem podstawowym 39,1%.

Struktura bezrobotnych według stażu pracy

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety bezrobotne		% udział w stosunku do liczby bezrobotnych
		Ogółem	% do l. bezr.	
bez stażu	216	130	60,2	32,5
staż do 1 roku	71	47	66,2	10,7
staż 1 – 5 lat	116	50	43,1	17,5
staż 5 – 10 lat	81	53	65,4	12,2
staż 10 – 20 lat	118	75	63,6	17,8
staż 20 – 30 lat	55	22	40	8,3
staż pow. 30 lat	7	1	14,3	1,0
ogółem	664	378	56,9	100

Tabela 7

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach

Z powyższej tabeli wynika, że na koniec 2005r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych największą grupę (32,5%) stanowiły osoby bez żadnego doświadczenia zawodowego. Dlatego też dużą wagę powinno przywiązywać się do wprowadzenia tych osób na rynek pracy poprzez różnego rodzaju staże absolwenckie i inne instrumenty zachęcające pracodawców do ich zatrudnienia.

Osoby z niewielkim doświadczeniem zawodowym w przedziale 1 – 5 lat stanowiły 17,5% ogółu, podobnie jak osoby z doświadczeniem 10 – 20 lat, które stanowiły 17,8% ogółu zarejestrowanych. Można wnioskować, że doświadczenie zawodowe nie zawsze idzie w parze z zapotrzebowaniem przez pracodawców na dany rodzaj kwalifikacji.

Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety bezrobotne		% udział w stosunku do liczby bezrobotnych
		Ogółem	% do l. bezr.	
bez pracy do 1 m-ca	42	13	31,0	6,3
1 – 3 m-ce	98	43	43,9	14,8
3 – 6 m-cy	95	61	64,2	14,3
6 – 12 m-cy	100	67	67,0	15,1
12 – 24 m-cy	77	40	51,9	11,6
powyżej 24 m-cy	252	154	61,1	37,9
Ogółem	664	378	56,9	100

Tabela 8

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach

Jak wynika z tabeli nr 8, mieszkańców Gminy Wieprz dotknęło bezrobocie długotrwałe, aż 49,5% bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej jednego roku, z czego aż 37,9% powyżej dwóch lat.

Bezrobocie długotrwałe skutkuje negatywnymi zmianami w psychice osób bezrobotnych, a dla całej społeczności gminy oznacza konieczność ponoszenia kosztów świadczeń pieniężnych.

Z biegiem lat, spośród rodzin ubiegających się o pomoc coraz więcej jest takich, które korzystają z pomocy społecznej głównie z powodu bezrobocia. Obrazuje to poniższa tabela.

Rodziny korzystające z pomocy GOPS z powodu bezrobocia w latach 2002-2005r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin objętych pomocą GOPS		% udział z powodu bezrobocia / liczby rodzin
	Ogółem	w tym z powodu bezrobocia	
2002	276	102	37
2003	345	148	42,9
2004	280	154	55
2005	283	136	48

Tabela 9

Źródło: opracowanie własne GOPS na podstawie danych ze sprawozdań MPiPS GOPS Wieprz

Z pomocy GOPS w Wieprzu z tytułu bezrobocia skorzystało w 2005r. 136 rodzin. Badany obszar posiada 3059 gospodarstw domowych (dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2002), można więc stwierdzić, że przeciętnie co 22 gospodarstwo domowe dotyczył problem braku środków finansowych z powodu bezrobocia.

Jak wynika z tabeli nr 9, bezrobocie było w 2005r. główną przyczyną korzystania z pomocy GOPS, bowiem dotyczyło aż 48% rodzin objętych pomocą GOPS. W porównaniu do roku 2002 nastąpił aż 11% wzrost omawianego problemu.

W ramach przeciwdziałania bezrobociu, w roku 2005 w Gminie Wieprz bezrobotni kierowani byli:

- na staż – 69 osób
- na prace interwencyjne – 15 osób
- do robót publicznych – 6 osób
- szkolenia – 39 osób
- przygotowanie zawodowe – 7 osób

Bezrobocie nie tylko samo w sobie jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. Negatywne skutki bezrobocia odczuwa bowiem, zarówno osoba bezrobotna, jak i całe społeczeństwo.

Bezrobocie w wymiarze ekonomicznym stanowi obciążenie budżetu państwa oraz samorządów lokalnych, narażając je na wysokie koszty. Są to między innymi koszty związane z wypłatą zasiłków dla bezrobotnych, pożyczkami dla bezrobotnych, pracami interwencyjnymi, wydatkami z pomocy społecznej itp. Bezrobocie w wymiarze społecznym stanowi o powstaniu zjawiska załamania budżetów rodzinnych, biedy, braku perspektyw, demotywacji itp.

Skutki społeczne można podzielić na indywidualne i makrospołeczne. Do skutków indywidualnych zalicza się skutki spowodowane utratą dochodów (np. obniżenie poziomu życia bezrobotnego i jego rodziny, rezygnacja z podstawowych potrzeb, brak środków na kształcenie dzieci oraz podnoszenie własnych kwalifikacji); skutki psychospołeczne (nasilanie się stresów wynikających z braku poczucia własnej wartości, użyteczności i lęku o przyszłość, utrata tożsamości, apatia i frustracje) oraz skutki zdrowotne (większa podatność na choroby, wyższa umieralność). Jako skutki makrospołeczne uznaje się: rozszerzenie zjawisk patologii społecznej, wzrost napięć i konfliktów oraz emigrację osób nie mogących znaleźć zatrudnienia w kraju.

2.3 Konkluzje

1. W Gminie Wieprz należy położyć nacisk na przeciwdziałanie bezrobociu wśród kobiet, gdyż od 4 lat stanowią większość wśród bezrobotnych z tendencją do nasilania się zjawiska.
2. Bezrobocie dotyka najczęściej osoby młode, bez doświadczenia zawodowego. Dlatego istnieje potrzeba dalszej aktywizacji absolwentów, tak aby mieli możliwość zdobywania pierwszych doświadczeń zawodowych oraz stażów pracy dla osób z niewielkim doświadczeniem zawodowym.
3. Mieszkańców gminy dotknęło bezrobocie długotrwałe. Długotrwałe bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd też ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna lub kluby integracji społecznej.
4. Biorąc pod uwagę, że w rejestrze bezrobotnych figurowało najmniej osób z wykształceniem wyższym, należy zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia,

natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

5. Bezrobocie dotyka często rodziny dysfunkcyjne, z drugiej jednak strony, nie należy zapominać, że czasem występuje sytuacja odwrotna – bezrobocie powoduje patologizację rodziny.
6. Generalnie można stwierdzić, że bezrobocie pozostawia trwałe ślady w życiu jednostki, rodziny, a w związku z tym w całej społeczności lokalnej. Wobec tego gmina powinna wspierać Urząd Pracy w skutecznym przeciwdziałaniu bezrobociu.

3. Niepełnosprawność

3.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnego świata. Znaczenie tych problemów wynika z rozmiarów i powszechności jej występowania w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym. W rozwiniętych gospodarczo krajach Unii Europejskiej około 15% populacji to osoby niepełnosprawne. Wg Narodowego Spisu Powszechnego, przeprowadzonego w 2002r., liczba osób niepełnosprawnych w Polsce to 5 456,7 tyś co stanowi 14,3 procent ludności kraju. Oznacza to że, co siódmy mieszkaniec naszego kraju jest osobą niepełnosprawną lub za taką się uważa. Najwięcej niepełnosprawnych żyje w województwie lubelskim i małopolskim (ponad 189 na 1000 mieszkańców), najmniej w województwie opolskim (100) oraz mazowieckim i śląskim (mniej niż 120). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 60% ogółu niepełnosprawnych. Rozkład niepełnosprawnych według płci wskazuje na niewielką liczebną przewagę kobiet, które stanowią 52,9% wszystkich osób niepełnosprawnych.

Osoba niepełnosprawna to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie, wydane przez organ do tego upoważniony (osoba niepełnosprawna prawnie) lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, takich jak: zabawa, nauka, samoobsługa (osoba niepełnosprawna biologicznie).

Rehabilitacja jest procesem medyczno - społecznym, który dąży do zapewnienia osobom niepełnosprawnym godziwego życia w poczuciu użyteczności społecznej, bezpieczeństwa społecznego oraz zadowolenia.

Celem rehabilitacji jest przywrócenie sprawności psychicznej, zawodowej i społecznej. Proces ten jest podejmowany na rzecz i przy współdziałaniu osób, u których na skutek choroby lub urazu nastąpiło ograniczenie niektórych czynności ustroju lub powstało trwałe kalectwo.

Obecnie obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzonymi przez różne instytucje:

- do celów rentowych – orzecznictwo rentowe prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, komisje lekarskie podległe MSWiA ;

- do celów poza rentowych - orzecznictwo poza rentowe prowadzone przez Zespoły do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

Pomimo, że ludziom niepełnosprawnym przysługują różne prawa i ulgi, osoby te napotykają na swojej drodze wiele trudności. Liczne bariery architektoniczne, komunikacyjne, społeczne, zawodowe, edukacyjne powodują, że mają mniejsze możliwości pełnienia ról społecznych. Wg statystyk osoby niepełnosprawne są gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji dotyka je zjawisko wykluczenia z życia zawodowego i społecznego.

3.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego wykazały, że w województwie małopolskim liczba osób niepełnosprawnych stanowi 18,2% ogółu mieszkańców województwa. W powiecie wadowickim niepełnosprawni stanowili poniżej 15%. W Gminie Wieprz zaś, niepełnosprawność dotknęła około 11,5% ogółu mieszkańców. Liczby te mają tendencje wzrostowe, dlatego też niezwykle ważnym jest podejmowanie właściwych kierunków działań w tej kwestii. W 2005r. z powodu niepełnosprawności pomoc z naszego Ośrodka uzyskało 66 rodzin, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 252.

Dane Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie za 2005r. dotyczące mieszkańców Gminy Wieprz korzystających z poszczególnych form dofinansowań ze środków PFRON przedstawiają się następująco:

- z turnusów rehabilitacyjnych skorzystało 17 osób niepełnosprawnych i 5 opiekunów,
- z likwidacji barier architektonicznych i technicznych skorzystały 3 osoby,
- z dofinansowania do zakupu środków ortopedycznych i pomocniczych skorzystały 62 osoby.

Obserwacje pracowników naszego Ośrodka pozwalają stwierdzić, że leczenie i rehabilitacja utrudniają sytuację finansową rodziny osoby niepełnosprawnej. Również ograniczony dostęp do edukacji, pracy zawodowej, niska świadomość społeczeństwa, a także niskie poczucie własnej wartości osoby niepełnosprawnej, potęgują problemy rodziny.

Dane statystyczne dotyczące niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz

Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz wg kategorii niepełnosprawności oraz płci

Osoby niepełnosprawne								
Ogółem			Prawnie			Biologicznie		
Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni
1345	643	702	1098	477	621	247	81	166

Tabela 10

Źródło: NSP 2002r

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że 82%, to osoby niepełnosprawne prawnie, zaś 18% to osoby niepełnosprawne biologicznie. Większość, bo 52% stanowią mężczyźni, kobiety zaś 48%.

Podział wg ekonomicznych grup wieku osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz

Według ekonomicznych grup wiekowych		Kobiety	Mężczyźni	Razem
Przedprodukcyjny		20	25	45
Produkcyjny	Mobilny	79	147	226
	Niemobilny	176	344	520
Poprodukcyjny		368	186	554
Razem		643	702	1345

Tabela 11

Źródło: NSP z 2002r.

Z danych zawartych w tabeli nr 11 wynika, że najwięcej osób jest w wieku poprodukcyjnym. Zdecydowaną większość stanowią kobiety. Kolejną grupą to osoby w wieku produkcyjnym, przy czym osoby niemobilne stanowią aż 70% niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym. Najmniejszą grupę, bo zaledwie 3,35% stanowią niepełnosprawni w wieku przedprodukcyjnym.

**Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy
Wieprz**

Poziom wykształcenia		Kobiety	Mężczyźni	Razem
Wyższe		7	7	14
Policealne		5	2	7
Średnie	Zawodowe	50	66	116
	Ogólnokształcące	9	10	19
Zawodowe		127	259	386
Podstawowe ukończone		380	313	693
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego		56	33	89
Razem		643	702	1345

Tabela 12

Źródło: NSP z 2002r.

Z powyższej tabeli wynika, że poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w Gminie Wieprz jest bardzo niski. Największy odsetek - 51,53% stanowią niepełnosprawni z wykształceniem podstawowym. Druga, pod względem liczebności, grupa to osoby z wykształceniem zawodowym, następną z wykształceniem średnim. W grupie tej przeważają osoby z wykształceniem średnim zawodowym. Osoby z nieukończoną podstawówką i bez wykształcenia szkolnego stanowią 6,62 % ogółu niepełnosprawnych. Jedynie 1,04% niepełnosprawnych posiada wykształcenie wyższe, a wykształcenie policealne 0,52%. Z tabeli tej wynika również, że nie ma większej różnicy pomiędzy poziomem wykształcenia mężczyzn, a kobiet

Aktywność zawodowa niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz

Liczba osób według aktywności ekonomicznej		Kobiety	Mężczyźni	Razem
Aktywni zawodowo	Pracujący	116	229	345
	Bezrobotni	14	10	24
Bierni zawodowo		510	461	971
Nieustalony status na rynku pracy		3	2	5
Razem		643	702	1345

Tabela 13

Źródło: NSP z 2002r.

Wyniki zamieszczone w tabeli nr 13 wskazują, że aż 72,19% to osoby biernie zawodowo, większość spośród nich stanowią kobiety. 25,65% stanowią osoby pracujące zawodowo, tu większością są mężczyźni. Zaś osoby bezrobotne poszukujące pracy to 1,79% ogółu niepełnosprawnych. 5 osób miało nieustalony status na rynku pracy.

Dane statystyczne Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2005r.

Z danych uzyskanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w 2005r. w powiecie wadowickim do osób niepełnosprawnych zaliczono 1367 dorosłych powyżej 16 roku życia. Natomiast niepełnosprawnych dzieci poniżej 16 roku życia było 589. Dane dotyczące osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz przedstawiają się następująco.

**Orzeczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób powyżej
16 roku życia w Gminie Wieprz w 2005r.**

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób dorosłych
Lekki	45
Umiarkowany	15
Znaczny	14
Razem	74

Tabela 14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Wadowicach

Z danych zawartych w tabeli nr 14 wynika, że w 2005r. 74 osobom powyżej 16 roku życia zamieszkałych na terenie Gminy Wieprz przyznano stopień niepełnosprawności. Wśród mieszkańców Gminy Wieprz 45 osób ma lekki stopień niepełnosprawności, 15 umiarkowany, a 14 znaczny.

**Przyczyny niepełnosprawności wg orzeczeń Powiatowego Zespołu ds. Orzekania
o Niepełnosprawności dla dorosłych mieszkańców Gminy Wieprz w 2005r**

Kod niepełnosprawności - przyczyny	Liczba osób dorosłych
U- upośledzenie umysłowe	2
T- choroby układu pokarmowego	4
O- choroby narządu wzroku	3
N- choroby neurologiczne	3
S- choroby układu oddechowego i krążenia	15
R- upośledzenie narządu ruchu	27
P- choroby psychiczne	8
L- zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	6
i- inne	6

Tabela 15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Wadowicach

Z tabeli nr 15 wynika, że najczęściej osób ma przyznany stopień niepełnosprawności z powodu upośledzeń narządu ruchu. Drugą, pod względem liczebności, grupę stanowią osoby z chorobami układu oddechowego i krążenia. Sporadyczne osoby mają przyznany stopień niepełnosprawności z powodu upośledzenia umysłowego, chorób narządu wzroku, neurologicznych oraz układu pokarmowego.

**Przyczyny niepełnosprawności wg orzeczeń Powiatowego Zespołu ds. Orzekania
o Niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia w 2005r.**

Kod niepełnosprawności- przyczyny	Liczba dzieci
U- upośledzenie umysłowe	1
T- choroby układu pokarmowego	1
O-choroby narządu wzroku	4
N- choroby neurologiczne	2
S- choroby układu oddechowego i krążenia	8
R- Upośledzenia narządu ruchu	3
L- zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	4
E- epilepsja	2
I- inne	1
Razem	26

Tabela 16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Wadowicach

Z powyższej tabeli wynika, że w 2005r. do niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia zaliczono 26 dzieci. Najwięcej z powodu chorób układu oddechowego i krążenia, najmniej z powodu upośledzenia umysłowego i chorób układu pokarmowego.

3.3 Konkluzje

1. Niepełnosprawność jest ważnym problemem społecznym w Gminie Wieprz. Z Narodowego Spisu Powszechnego w 2002r. wynika, że dotyka ono około 11,5 % ogółu mieszkańców gminy.

2. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu oraz obserwacji pracowników wynika, że niepełnosprawność jest czynnikiem powodującym narastanie problemów rodziny, pogorszenie jej sytuacji materialno- bytowej.
3. Z danych uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach wynika, że niepełnosprawni naszej gminy w niewielkim stopniu korzystają z dofinansowania ze środków PFRON, co może być wynikiem niskiej wiedzy na temat przysługujących im praw i środków jakie mogą uzyskać.
4. Z danych NSP w 2002r. wynika, że poziom wykształcenia oraz aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych naszej gminy jest bardzo niska. Przyczyną tu może być ograniczony dostęp do edukacji, wysoka izolacja społeczna tych ludzi, niska świadomość rodzin oraz samych niepełnosprawnych, a także brak pracy i obawy pracodawców przed niepełnosprawnym pracownikiem.
5. Z danych NSP w 2002r wynika, że najwięcej niepełnosprawnych jest w wieku poprodukcyjnym, tak więc coraz więcej osób może potrzebować usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

4. Długotrwała lub ciężka choroba

4.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Jednym z powodów udzielania przez GOPS pomocy jest długotrwała choroba. Za długotrwałą chorobą uznaje się taką osobę, która nie jest w stanie przez dłuższy okres czasu pełnić w zakresie całkowitym funkcji społecznych, tzn. uczestniczyć w życiu społecznym. Powodem może być tu stan fizyczny bądź psychiczny jednostki. W efekcie długotrwałej choroby może nastąpić wyalienowanie jednostki i jej zamknięcie na świat zewnętrzny.

Istnienie długotrwałej lub ciężkiej choroby stwierdza lekarz wydając stosowne zaświadczenie. Długotrwała lub ciężka choroba to przesłanka uprawniająca między innymi do przyznania zasiłku celowego, okresowego czy usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane osobom, które ze względu na wiek i chorobę wymagają opieki i pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb, a rodzina nie może im takiej opieki zapewnić. Usługi świadczone są w miejscu zamieszkania osób potrzebujących pomocy i świadczone są przez opiekunki, zatrudnione w tutejszym Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. W 2005r. świadczone usługi dla pięciu osób. Długotrwała choroba zaś była przesłanką do przyznania pomocy finansowej 34 rodzinom, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 129 osób.

4.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Dane o stanie zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat na terenie Gminy Wieprz w 2005r.

Rodzaje schorzenia	Liczba osób, u których stwierdzono schorzenia
Nowotwory	1
Niedokrwistość	1
Niedożywienie	27
Otyłość	25
Upośledzenie umysłowe	5
Padaczka	3
Dziecięce porażenie mózgowe	2
Zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	110
Choroba nadciśnieniowa	1
Alergie	29
Wady rozwojowe	2
Zniekształcenia kręgosłupa	39
Razem	245

Tabela 17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Wieprzu.

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej dzieci choruje z powodu wad i chorób narządów oka. Następną grupę stanowią dzieci cierpiące z powodu zniekształceń kręgosłupa, niedożywienia i alergii. Najmniejszą grupę zaś stanowią dzieci chorujące z powodu niedokrwistości, choroby nadciśnieniowej, nowotworu, a także wad rozwojowych i padaczki.

Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej na terenie Gminy Wieprz w 2005r.

Rodzaj schorzenia	Liczba osób u których stwierdzono schorzenia
Gruźlica	1
Nowotwory	6
Choroby tarczycy	15
Cukrzyca	67
Choroby obwodowego układu nerwowego	16
Choroby układu krążenia	125
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	12
Choroby układu mięśniowo kostnego i tkanki łącznej	11
Pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	6
Razem	259

Tabela 18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Wieprzu.

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej osób w tym przedziale wiekowym choruje na choroby układu krążenia, a następnie na cukrzycę, najmniej zaś na gruźlicę.

4.3 Konkluzje:

1. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu wynika, że długotrwała choroba często powoduje pogorszenie się sytuacji materialno – bytowej rodziny i jest jednym z powodów korzystania z pomocy naszego Ośrodka.
2. Z danych uzyskanych z Gminnego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Wieprzu wynika, że najwięcej dzieci cierpi z powodu wad i chorób narządów wzroku, a także z powodu zniekształceń kręgosłupa i alergii. Niepokojące jest iż dość duży odsetek choruje z powodu otyłości i niedożywienia. Jeżeli chodzi o dorosłych, to zdecydowanie najwięcej cierpi z powodu chorób układu krążenia i cukrzycy.

3. Konieczne jest więc, by zwrócić większą uwagę na profilaktykę zdrowotną, propagować promocję zdrowia i zdrowy styl życia, dzięki czemu można byłoby uniknąć choroby lub też opóźnić jej rozwój.

5. Starość

5.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Starość jest zjawiskiem wywołanym na podłożu biologicznym, związanym z osłabieniem sił (inwolucją). Nie ma żadnego obiektywnego czy przyrodniczego prognozy starości. Wiązanie początku starości z wiekiem chronologicznym 70,65,60 lat jest czysto umowne, konwencjonalne i upowszechniło się wraz z systemem zabezpieczeń społecznych. Starzenie się ludzi jest zespołem zmian zachodzących w strukturze i funkcjonowaniu organizmu oraz w procesach przystosowawczych jednostki. Starość może być następstwem kumulowania się chorób i urazów ciała bądź naturalnych procesów starzenia się komórek i tkanek.

Świat na początku XXI wieku gwałtownie starzeje się, co spowodowane jest z jednej strony spadkiem przyrostu naturalnego, z drugiej zaś, zwiększeniem przeciętnej długości życia. Zwiększa się więc zapotrzebowanie na usługi świadczone na rzecz osób starszych. Ludzie w podeszłym wieku na codzień stykają się z wieloma problemami, takimi jak: pogorszenie stanu zdrowia, pogorszenie się sytuacji materialnej, brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja. Poza tym niewystarczający rozwój infrastruktury i niedostateczna sieć placówek usługowych i opiekuńczych są czynnikami, które potęgują trudności życiowe seniorów, głównie na wsi. Kolejnym problemem mieszkańców wsi jest konieczność pokonywania większych odległości przy zazwyczaj trudnych warunkach komunikacyjnych.

5.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Z danych Urzędu Gminy Wieprz wynika, że na terenie naszej gminy zamieszkuje 1555 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi powyżej 13% ogółu mieszkańców. Ludzie ci utrzymują się głównie z niewysokich emerytur. Większość z nich mieszka ze swymi dziećmi pomagając w gospodarstwie i opiekując się wnukami. Poza wyjściem do kościoła, lekarza czy też sklepu spędzają większość czasu w domu. Można więc powiedzieć, że ich każdy dzień wygląda tak samo. Nie mają takich możliwości jak ich rówieśnicy w mieście, by skorzystać z instytucji i placówek wspierających rozwój człowieka starszego, takich jak: Kluby Seniora, Uniwersytety III Wieku, Dienne Domy Pomocy Społecznej. W razie trudnej sytuacji życiowej mogą skorzystać z pomocy naszego Ośrodka takiej jak: pomoc finansowa, praca socjalna, usługi opiekuńcze.

5.3 Konkluzje:

1. Starość jest bardzo ważnym problemem w Gminie Wieprz. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią powyżej 13 % ogółu mieszkańców gminy.
2. Starość jest czynnikiem powodującym narastanie problemów osób w podeszłym wieku.
3. Tempo przyrostu odsetka osób starych, zwiększa zapotrzebowanie na usługi świadczone na rzecz seniorów.
4. Należy pomyśleć o podnoszeniu jakości oferowanych usług, a także przy pomocy innych instytucji pomóc seniorom naszej gminy w organizowaniu czasu wolnego oraz różnych form rekreacji.

6. Alkoholizm

6.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Słowo alkohol pochodzi prawdopodobnie z języka arabskiego: al-kuhl - delikatny, drobny proszek lub al ghul - zły duch. Zdaniem antropologów alkohol towarzyszy człowiekowi od zarania dziejów pełniąc funkcje:

- fizjologiczne jako środek przeciwbólowy, redukujący zmęczenie,
- psychologiczne, powodując odprężenie,
- społeczne jako środek ułatwiający nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów.

Pierwsze wzmianki o alkoholu pochodzą z Mezopotamii i sięgają 5000 lat p.n.e. Od tego czasu alkohol towarzyszy człowiekowi w całej jego historii i życiu. Jest narzędziem do świętowania – utrwalania radości, służy do uśmierzania smutku i bólu. Jest lekarstwem na wszystko i dla wszystkich. Ale czy na pewno?

„Możemy mówić o uzależnieniu od alkoholu wówczas, kiedy zaczyna on panować nad życiem człowieka, kiedy staje się ważniejszy niż cokolwiek innego. Kiedy w jego wyborach życiowych – między alkoholem a pracą, alkoholem a uczuciem, alkoholem a dobrem rodziny – wygrywa alkohol” (Mellibruda, 1993).

Alkoholizm nazywany jest też „chorobą kontroli”. Osoba uzależniona, jeżeli zacznie pić to już nie przestanie. Nie jest w stanie kontrolować swego picia. Nie może wypić lampki szampana z okazji sylwestra lub wznieść toastu urodzinowego. Można by stwierdzić, że alkoholik nie panuje nad swoim picciem, lecz to alkohol panuje nad nim.

Alkoholizm to choroba zaprzeczeń. Osoba uzależniona nie dostrzega konsekwencji swojego picia. Nie przyjmuje żadnych uwag ani krytyki dotyczącej picia, wszystkiemu zaprzecza. Stara się za wszelką cenę znaleźć w miejscach gdzie będzie mógł się napić. Nie godzi się z konsekwencjami swego picia, nie przyjmuje ich do świadomości, tworząc wokół siebie mur informacyjny, wszystkiemu zaprzeczając.

Alkoholik to bardzo często osoba, która nie radzi sobie na trzeźwo ze swoimi uczuciami i emocjami. Gdy się czegoś boi zaczyna pić, zalewa robaka. Gdy nie radzi sobie z problemami zaczyna pić. Wraz ze wzrostem wypijanego alkoholu problemy stają się coraz większe i większe. Całkowicie dominują i zajmują psychikę. W przebłyskach trzeźwienia alkoholik gardzi sobą za swoje zachowanie, a ponieważ nie radzi sobie ze sobą, znowu zaczyna pić. Sytuacje takie powtarzają się. Jedyna różnica polega na tym, że za każdym razem wypija więcej i więcej alkoholu. Dlatego alkoholizm nazywany jest chorobą emocji.

Inną definicję alkoholizmu przedstawia Jerzy Mellibruda: „*Uzależnienie od alkoholu, czyli alkoholizm, jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci.*

Objawy tej choroby to przede wszystkim zjawiska takie jak:

- *zmiana tolerancji na alkohol;*
- *objawy abstynencyjne;*
- *subiektywne poczucie łaknienia alkoholu;*
- *koncentracja życia wokół picia;*
- *utrata kontroli nad piciem;*
- *zaburzenia pamięci i świadomości;*
- *nawroty picia po próbach utrzymywania okresowej abstynencji”* (Mellibruda, 1993).

Nieco inaczej definiuje alkoholizm Jellinek twierdząc, że alkoholizm przewlekły to każde używanie napojów alkoholowych, które powodują szkodę dla osoby pijącej, społeczeństwa lub obojga. Profesor Jellinek wyróżnił w przebiegu alkoholizmu cztery fazy:

1. faza wstępna – picie alkoholu w celu uzyskania ulgi oraz wzrost tolerancji na alkohol,
2. faza ostrzegawcza – charakteryzuje się coraz większą koncentracją na alkoholu, picie po kryjomu, picie z chciwością, organizowanie okazji do wypicia, poczuciem winy w związku z piciem,
3. faza krytyczna - rozpoczyna się wraz z występowaniem podstawowego dla alkoholizmu objawu, jakim jest upośledzenie kontroli nad piciem. Osobom znajdującym się w tej fazie coraz więcej czasu zajmuje wyszukiwanie i wymyślanie usprawiedliwień dla picia, a jednocześnie coraz częściej pojawiają się stany agresji przeplatane ze stanami wyrzutów sumienia,
4. faza przewlekła - rozpoczyna się wraz z występowaniem przewlekłych, wielodniowych „ciągów”. W przypadku nie podjęcia leczenia, faza ta kończy się utratą rodziny, pracy oraz poważnymi problemami zdrowotnymi.

Jak wynika z przedstawionych powyżej teorii jednoznaczne zdefiniowanie uzależnienia od alkoholu jest bardzo trudne.

Eksperti Światowej Organizacji Zdrowia zaproponowali, aby zrezygnować z używania terminu „alkoholizm”, bowiem jest on mniej jednoznaczny i może obejmować zarówno chorobę alkoholową, jak i picie wykraczające poza normy kulturowe.

Przez uzależnienie od alkoholu należy rozumieć stan psychiczny i fizyczny, wynikający ze współdziałania żywego organizmu i alkoholu. Stan ten charakteryzuje się zmianami w zachowaniu i innymi następstwami, w tym zawsze przymusem ciągłego lub okresowego używania alkoholu po to, aby doświadczyć psychicznych efektów jego działania lub, aby uniknąć objawów wynikających z jego braku.

6.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Problem przedstawiamy na podstawie danych za 2005r zebranych z:

1. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu,
2. Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wieprzu,
3. Gminnego Punktu Konsultacyjnego Uzależnień i Profilaktyki w Wieprzu,
4. Komisariatu Policji w Andrychowie

Na podstawie danych zebranych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu w 2005r., z pomocy skorzystało około 50 rodzin, w których stwierdzono alkoholizm lub występujące nadmierne picie alkoholu. W rodzinach tych żyje około 300 osób, co stanowi 2,59% ludności gminy. Koszt udzielonej pomocy to około 10 000 złotych. Problem alkoholowy dotyczy coraz młodszych osób i ich rodzin. Niepokojące jest również zjawisko nasilającego się picia alkoholu w rodzinach przez kobiety. Bardzo często alkoholizm lub nadmierne picie idzie w parze ze stosowaniem w rodzinie przemocy, która jest ukrywana. Liczba rodzin z tego typu problemami jest trudna do określenia ze względu na częsty brak możliwości pełnego zdiagnozowania środowiska – model picia w ukryciu oraz ukryta przemoc fizyczna lub psychiczna.

Z danych Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za 2005r. wynika, że:

1. 35 osób zostało wezwanych przez Komisję na rozmowy interwencyjno - motywujące w związku z nadmiernym picciem (tj. 0,30% ludności gminy),
2. W 11 przypadkach Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (tj.0,10% ludności gminy),
3. Komisja wydała 43 pozytywne opinie w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Aby zobrazować stan zagrożenia problemem uzależnień wykorzystano, w tym miejscu, wyniki anonimowych ankiet wykonanych w 2002r. dla potrzeb Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ankieta przeprowadzona została wśród 145 anonimowych mieszkańców Gminy Wieprz. 80% ankietowanych to kobiety, 20% to mężczyźni. W grupie 145 ankietowanych wyłączono 20 osób – mężczyzn, którzy byli na etapie motywacji do podjęcia leczenia odwykowego lub byli w jego fazie początkowej. Pozostała grupa 125 to osoby wybrane losowo.

Z przeprowadzonych badań można domniemywać, że:

- 76,80% dorosłych mieszkańców gminy pije w sposób towarzyski,
- 10,40% dorosłych mieszkańców gminy pije w sposób nadmierny,
- 12,80% dorosłych mieszkańców gminy pije w sposób destrukcyjny – patologiczny.

Analizując uzależnienie wśród osób dorosłych należy pamiętać, że bardzo często osoby te są odpowiedzialne za prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Odpowiadają za sytuację ekonomiczną rodziny, wychowanie własnych dzieci oraz status społeczny.

Stan zagrożenia problemem alkoholowym wśród młodzieży gimnazjalnej gminy (wg anonimowych ankiet przeprowadzonych wśród 472 gimnazjalistów, przez Gminną Komisję ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającą przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wieprzu) przedstawia się następująco:

1. Młodzież ma, a to jest przerażające doświadczenie - świadomość w jaki sposób pić i co pić, by uzyskać pożądaną efekt z picia alkoholu (pkt 1 ankiety). Pomimo świadomości, że alkohol szkodzi 55,08% ankietowanych sięga po alkohol za namową kolegów, 44,28% bo jest to sposób na dobrą zabawę,
2. Wczesna inicjacja alkoholowa – łatwość dostępu alkoholu (pkt 4) - przedział między 10, a 15 rokiem życia stanowi 62,08 % ankietowanych, przed 7 rokiem życia - 9,32% ankietowanych, natomiast tylko 1,69% w przedziale między 16 a 18 rokiem życia.,
3. Młodzież najczęściej pije piwo - 49,79% ankietowanych, potem inne napoje alkoholowe,
4. Na pytanie: ile wypiełeś alkoholu ostatnio – 5,30% ankietowanych wypilo ponad 5 i więcej 0,5l butelek piwa, 3,18 % butelkę 0,75l lub więcej wina i aż 7,20% ankietowanych wypilo 6 kieliszków 50g i więcej wódki,
5. Przerażające jest to, że młodzież pije alkohol najczęściej u siebie w domu -25,42% ankietowanych (*przez zezwolenie rodziców?*) i w domu u kolegi – 18 % ankietowanych (*dlaczego rodzic nie pyta dziecka dlaczego pije, gdzie pije i u kogo ?*).

6. Aż 27,12% ankietowanych było świadkami przykrych sytuacji spowodowanych przez picie alkoholu w swoim życiu rodzinnym (kłótnie, wrzaski, niesłuszne karcenie dzieci, niszczenie naczyń i sprzętów domowych, wulgarne słowa. Informacje te sugerują, że u takiej ilości młodzieży w domu istnieje problem alkoholowy – przy 472 ankietowanych (*a ile dzieci nie brało udziału w ankiecie?*),
7. Łatwość zakupu alkoholu - aż 43,65% młodzieży kupiła alkohol w sklepie, barze, restauracji,
8. Picie alkoholu przez młodzież na terenie szkoły, salki katechetycznej - 11,23% ankietowanych odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Rodzi się pytanie: czy tego nikt nie zauważa, nie widzi i dlaczego?
9. Młodzież „wyskakuje sobie z zajęć szkolnych na piwko” – 6,36% ankietowanych (*czy tego nikt nie zauważa?, a przecież piwo tak czuć!*),
10. O zgrozo! 52,97% ankietowanej młodzieży uważa, że na przyjęciu okazjonalnym (imieniny, urodziny i inne) powinien być na stole alkohol, on-ona ten przysłowiowy „kieliszek, lampkę, szklanekę” może sobie wypić (*i jaka przyszłość narodu -wszyscy piją i mogą być pijani?!*),
11. Aż 32,42% ankietowanych uważa, że próg 18 lat umożliwiający zakup alkoholu powinien być obniżony do lat 16, a po co - po to, by móc łatwiej zakupić alkohol i mieć większą możliwość upicia się. I to jest przerażające, ponieważ fakt ten umożliwia szybsze uzależnienie się od alkoholu.

W 2005r. za pośrednictwem Gminnego Punktu Konsultacyjnego Uzależnień i Profilaktyki udzielono pomocy następującym osobom:

1. osoby uzależnione - 121 osób (1,05% ludności gminy)
2. dorośli członkowie rodziny alkoholika - 74 osoby (0,64% ludności gminy)
3. ofiary przemocy w rodzinie - 13osób (0,11% ludności gminy)
4. sprawcy przemocy w rodzinie - 5osób (0,04% ludności gminy)
5. dzieci z rodzin z problemem alkoholowym - 30osób (0,26% ludności gminy)
6. dzieci korzystające ze świetlic socjoterapeutycznych - 90 osób (0,78% ludności gminy)

Łącznie z pomocy punktu skorzystały 333 osoby, co stanowi 2,88% ludności gminy.

Komisariat Policji w Andrychowie podejmował czynności służbowe na terenie Gminy Wieprz w związku ze spożyciem alkoholu w następujących przypadkach:

1. Ogólna liczba interwencji domowych w związku z problemem alkoholowym w rodzinie – 144,
2. Liczba wypadków i kolizji spowodowanych pod wpływem alkoholu – 3,
3. Liczba zatrzymanych uprawnień w związku z prowadzeniem pojazdów w stanie nietrzeźwym lub po użyciu alkoholu 15.

6.3 Konkluzje

Należy tutaj zwrócić szczególną uwagę na fakt, że problem uzależnienia od alkoholu nie jest dostatecznie zdiagnozowany. Dane zawarte powyżej pochodzą z różnych okresów czasu, więc nie można uznawać ich za w pełni aktualne na koniec 2005r.

Ze względu na brak aktualnej diagnozy w dalszej części będziemy bazować na posiadanych materiałach.

1. W skali ogólnej liczby mieszkańców gminy problem uzależnienia od alkoholu nie dotyczy bezpośrednio dużej grupy osób. Jeżeli jednak przyjmiemy, że za każdą osobą, która miała problem z tytułu nadmiernego picia lub uzależnienia stoi cała rodzina, która musi ponosić konsekwencje z tytułu patologicznego zachowania członka rodziny, obraz się zmienia.
2. Przedstawione dane nie napawają optymizmem. Picie alkoholu w wieku dojrzewania jest wśród młodzieży zjawiskiem powszechnym. Jednak jest ona ciągle nieświadoma skutków wywołanych przez alkohol jako środek uzależniający.
3. Wraz ze stopniowym zakańczaniem się okresu dojrzewania stopniowo zaczyna spadać liczba osób nadużywających alkohol. Niestety nie dotyczy to wszystkich. Dla dużej grupy młodzieży jest to dopiero początek długiej, drogi od nadużywania alkoholu do uzależnienia. W tym trudnym okresie obok młodego człowieka powinni być: rodzice, przyjaciele, szkoła oraz instytucje kulturalnooświatowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.
4. W celu zapobiegania opisanym problemom należy podjąć działania prowadzące do:
 - ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, szczególnie przez ludzi młodych,
 - zmiany struktury ich spożycia,

- inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów,
- działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy,
- przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu,
- wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

7. Przemoc w rodzinie

7.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody (psychiczne, fizyczne lub materialne).

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. Siły są nierówne - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy),
3. Narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.),
4. Powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy przemocy:

- Przemoc fizyczna - popychanie , bicie , szarpanie , kopanie , policzkowanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, itd.
- Przemoc psychiczna - wyzwiska, groźby, poniżanie, krytykowanie, ośmieszanie.
- Zaniechanie - ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób najbliższych, objawami mogą być: niedożywienie, brak opieki medycznej, chłód emocjonalny, obojętność.
- Przemoc ekonomiczna - ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów, uporczywe uchylanie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osób najbliższych i przez to narażanie ich na niemożliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.
- Przemoc seksualna - zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałt.

7.2 Rozmiary problemu i charakterystyka danych

Policja podejmuje interwencje w sprawach przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskiej Karty”, które dokumentują to, co się wydarzyło.

W Gminie Wieprz w 2005 roku Komisariat Policji w Andrychowie przeprowadził - 181 interwencji domowych, w tym 45 dotyczyło przemocy w rodzinie. Liczba niebieskich kart w 2005 roku wyniosła 24.

Problemy dotyczące przemocy w rodzinie zgłoszone są również pracownikom socjalnym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zgodnie z art. 107 punkt 2 „w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie pracownik socjalny wypełnia formularz „Pomoc Społeczna - Niebieska Karta stanowiący załącznik do rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Procedura „Niebieska Karta” to:

- Dokumentacja,
- Długofalowy plan pomocy wszystkim członkom rodziny,
- Współpraca z przedstawicielami innych instytucji i organizacji powołanych do udzielania pomocy ofiarom przemocy ,
- Interwencja wobec sprawcy,
- Monitorowanie sytuacji rodziny.

Przemoc w rodzinie, około 80% nierozdzielnie wiąże się z uzależnieniem od alkoholu.

Przemoc występuje również w rodzinach nie objętych świadczeniami pomocy społecznej, stąd nie są one rejestrowane przez ośrodki pomocy społecznej. Zjawisko przemocy przenosi się z pokolenia na pokolenie, co potwierdzają liczne badania naukowe, dlatego tak ważną staje się ochrona dzieci przed zjawiskiem przemocy domowej. Dzieci szczególnie wrażliwe są na doświadczenia przemocy i choć cierpią najwięcej, uczestniczą w zмовie milczenia i niełatwo ujawniają fakty stosowania nawet bardzo brutalnych aktów przemocy. Prawie wszystkie ofiary przemocy mają duże poczucie winy i odpowiedzialności za innych, dlatego chronią sprawcę i często odwołują ujawnione opisy zdarzeń. Utrudnia to ściganie sprawców przemocy, którzy sami wcześniej byli jej ofiarami i wymagają terapii, gdyż samo karanie nie powstrzymuje ich od agresywnych zachowań.

7.3 Konkluzje

1. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem narastającym w głównej mierze z powodu milczenia bezpośrednich i pośrednich świadków zdarzenia oraz osób rozpoznających następstwa przemocy, do których zalicza się również osoby publiczne, takie jak lekarze, nauczyciele policjanci i pracownicy socjalni.

2. Aby poprawić sytuację ofiar przemocy, trzeba zwrócić uwagę na profilaktykę oraz usprawnić i przyspieszyć dostęp do instytucji, które pomagają osobom doświadczającym przemocy
3. Rozwiązywanie problemów przemocy w Gminie Wieprz wymaga zintegrowania działań i ścisłej współpracy wszystkich instytucji i organizacji zainteresowanych tą kwestią.

8. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

8.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

W literaturze nie ma definicji ani badań nad tą kategorią problemu. Natomiast ustawa o pomocy społecznej wyznacza te kategorie problemów jako podstawę do udzielania pomocy. Najczęściej bezradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych poszczególnych członków rodziny. W rodzinach zaburzonych, rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Bardzo często dzieci pochodzące z tych rodzin, bez należytej opieki, nieumiejętnie wykorzystują czas wolny w większości spędzając go z rówieśnikami, częściej pojawiają się u nich problemy z nauką, sprawiają problemy wychowawcze, ulegają wielu zagrożeniom współczesnego świata (m.in. uzależnienia od alkoholu, narkotyków, komputera). Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem łamiąc przy tym panujące obyczaje, normy i wartości.

Najczęściej niezaradność w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

8.2 Rozmiary problemu i analiza danych

W 2005 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 40 rodzin z Gminy Wieprz, tj. 14% wszystkich rodzin – klientów GOPS Wieprz, w tym 20 rodzin niepełnych i 22 rodzin wielodzietnych. Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i prowadzenia gospodarstwa domowego stanowią niewielką część klientów pomocy społecznej.

Trzeba tu zaznaczyć, że problem ten w sprawozdaniach Ośrodka ujmowany jest tylko jako dotyczący rodziny niepełnej lub wielodzietnej. Zdarza się więc, że sam problem bezradności nie dotyczy tych rodzin, a jest tylko wyznacznikiem ich typu, w związku z czym rodziny wyłącznie z problemem opiekuńczo-wychowawczym stanowią niewielką część klientów GOPS Wieprz.

8.3 Konkluzje

1. Aby zapobiegać problemowi bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych trzeba wzmacniać rodzinę w wypełnianiu swojej funkcji opiekuńczo – wychowawczej poprzez szeroko rozpowszechnianą profilaktykę różnych form patologii.
2. W związku z tym, że dzieci z takich rodzin bardzo często nieumiejętnie wykorzystują czas wolny co rodzi wiele innych problemów należy organizować alternatywne formy spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży promując zdrowy styl życia.

9. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

9.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Adaptacja społeczna – przystosowanie społeczne to proces przystosowywania się jednostki lub grupy do funkcjonowania w zmienionym środowisku społecznym. Polega on na przyjęciu przez jednostkę nowych sposobów definiowania sytuacji (zastępuje znane sobie kategorie nowymi, przejętymi od nowej grupy społecznej), wzorów zachowań, norm i wartości obowiązujących w danej zbiorowości.

Osoby opuszczające zakład karny w opinii społeczeństwa to osoby nieprzystosowane społecznie. Przyczyny trudności w przystosowaniu się do życia po wyjściu z zakładu karnego wynikają głównie z powodu zerwania więzi z rodziną i społecznością, a także wykluczeniem społecznym przez społeczeństwo.

9.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Osoby opuszczające zakład karny stanowią bardzo małą grupę klientów pomocy społecznej. W 2004 roku zakład karny opuściły - 3 osoby, a w 2005 roku – 4 osoby.

Najczęstsze formy pomocy udzielanej tej grupie osób to pomoc finansowa, praca socjalna i porady prawne.

9.3 Konkluzje

Stosowanie różnych form pomocy służących readaptacji społecznej osób opuszczających zakłady karne.

10. Gospodarka mieszkaniowa –zapotrzebowania na lokale socjalne

10.1 Ogólne zdefiniowanie problemu

Zgodnie z art.17 ust.1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: *„udzielenie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym”*.

10.2 Rozmiary problemu i analiza danych

Do Urzędu Gminy trafiło do 30 czerwca 2006r. 15 wniosków o przydział lokalu mieszkalnego. Z danych zebranych przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w 15 przypadkach rodziny zamieszkują lokale w bardzo złym stanie technicznym lub zamieszkują je czasowo.

Obecnie działania Ośrodka w tym kierunku mają charakter interwencyjny, doraźny. Zapobiegają powstawaniu na terenie gminy zjawiska bezdomności. W definicji przyjętej w ustawie o pomocy społecznej „bezdomny” oznacza: *„osobę niezamieszkałą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały”*.

Osoby lub rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej i finansowej otrzymują w razie konieczności pomoc finansową lub materialną na wykonanie drobnych remontów mieszkań. W większości przypadków są to bardzo stare budynki niejednokrotnie zagrażające bezpieczeństwu osób je zamieszkujących. Najlepszym w tej sytuacji rozwiązaniem wydaje się zapewnienie schronienia w formie mieszkań socjalnych.

Na chwilę obecną potrzeba około 30 lokali-mieszkań socjalnych.

10.3 Konkluzje:

Najlepszym rozwiązaniem wydaje się podjęcie działań zmierzających do przygotowania odpowiedniego zaplecza socjalnego dla najuboższych mieszkańców gminy.

Ponadto; pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej w środowisku powinni kontynuować kampanię informacyjną o konieczności dbania o posiadane mieszkanie oraz odpowiednie zabezpieczanie go szczególnie przed zimą.

B. Zasoby i możliwości w Gminie Wieprz

1. Doświadczona i wyszkolona kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieprzu
2. Placówki, instytucje, organizacje pozarządowe:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu
 - Punkt Konsultacyjny ds. Pomocy Rodzinie i Uzależnień Alkoholowych w Urzędzie Gminy Wieprz
 - Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wieprzu
 - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wieprzu
 - W każdej szkole na terenie Gminy Wieprz Świetlica socjoterapeutyczna
 - Gminny Środowiskowy Dom Samopomocy w Wieprzu
 - Stowarzyszenie Pomocy Bezrobotnym i ich Rodzinom „Nadzieja” w Wieprzu
 - Centrum Szkoleniowo-Doradcze – projekt EQUAL w Wieprzu
 - Gminne Centrum Informacji
 - Media – Gazeta „Wieści Gminne” z siedzibą w Wieprzu
 - Powiatowy Urząd Pracy Filia w Andrychowie
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach
 - Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Wadowicach
 - Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Andrychowie, z oddziałem detoksykacyjnym oraz oddziałem odwykowym
 - Sąd Rejonowy w Wadowicach
 - Kuratorzy Rodzinni
 - Komisariat Policji w Andrychowie i dzielnicowi z terenu Gminy Wieprz
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Andrychowie
 - Akcja Katolicka
 - Ochotnicze Straże Pożarne
 - Koła Gospodyń Wiejskich
 - Gminna Biblioteka Publiczna w Wieprzu

C. Deficyty i ograniczenia w Gminie Wieprz

1. Słabo rozwinięte zaplecze placówek i instytucji działających w celu poprawy życia i rozwoju społecznego najuboższych grup społecznych w gminie, m.in.:
 - Brak Klubu Integracji Społecznej
2. Brak lokali socjalnych

IV. Cele i działania

Cel strategiczny 1

Zwiększanie szans mieszkańców gminy Wieprz do prawidłowego funkcjonowania na rynku pracy

Cele szczegółowe:

1. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie bezrobotnym długotrwale i kobietom przez Klub Integracji Społecznej i instytucje współpracujące.
2. Organizowanie form wsparcia i rozwoju zawodowego dla osób i rodzin znajdujących się w kryzysie z powodu bezrobocia.
3. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - promowanie klubów pracy i szkoleń.
2. Objęcie pracą socjalną i pomocą Klubu Integracji Społecznej osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia, korzystania z poradnictwa zawodowego i aktywnych technik poszukiwania pracy.
3. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy Klubu Integracji Społecznej.
4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy i ewentualne samodzielne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.
5. Umacnianie i rozwój dalszej współpracy pomiędzy GOPS, PUP, Stowarzyszeniem Pomocy Bezrobotnym i ich Rodzinom „Nadzieja” – Centrum Szkoleniowo Doradczym

„Equal” i innymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych:

- organizacja cyklicznych spotkań w celu lepszej harmonizacji działań na rzecz wspólnego klienta.

Cel strategiczny 2

Promowanie działań prorodzinnych ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych w trosce o dobro małoletnich dzieci.

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji poprzez organizowanie form wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.
2. Eliminowanie zjawiska niedożywienia wśród dzieci i dorosłych mieszkańców gminy.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań:

1. Podjęcie działań w kierunku utworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin problemowych.
2. Wzmocnienie pracy socjalnej ze środowiskami niewydolnymi wychowawczo.
3. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
4. Dbanie o własny wypoczynek dzieci i młodzieży pozostającej w gminie w czasie wakacji i ferii.
 - tworzenie oferty wakacyjnej poprzez współpracę z organizacjami i instytucjami
5. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w szkołach.
6. Utrzymanie na wysokim poziomie liczby dzieci korzystających z gorącego posiłku w szkołach.
7. Utworzenie stołówki – jadłodajni dla dorosłych.
8. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny pomiędzy środowiskiem lokalnym, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami, kuratorami, zakładami opieki zdrowotnej, organizacjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi:
 - wspólne wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie festynów rodzinnych.

Cel strategiczny 3

Tworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym oraz osobom w wieku poprodukcyjnym godnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Cele szczegółowe:

1. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym.
2. Poprawa jakości życia ludzi starszych poprzez dążenie do zwiększania aktywności życiowej oraz pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku, stanu zdrowia.

Kierunki działań:

1. Współdziałanie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych:
 - likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej,
 - rozwinięcie usług transportowych,
 - zapewnienie dostępu do rehabilitacji,
 - pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny.
2. Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o możliwościach ubiegania się o pomoc z PFRON i aktualnie obowiązujących procedurach.
3. Zwiększanie wiedzy społeczności lokalnej na temat osób niepełnosprawnych przy współudziale Gminnego Środowiskowego Domu Samopomocy w Wieprzu:
 - rozprowadzanie broszur, ulotek informacyjnych,
 - organizowanie Dni Otwartych przez GŚDS w Wieprzu,
 - prezentacja prac osób niepełnosprawnych.
4. Współpraca z PUP i PCPR poprzez wspieranie ich działań zmierzających do włączania osób niepełnosprawnych do pracy zawodowej na otwartym i chronionym rynku pracy.
5. Promowanie wolontariatu na rzecz ludzi niepełnosprawnych i starszych.
6. Dalszy rozwój usług opiekuńczych świadczonych przez GOPS na rzecz ludzi starszych i chorych.
7. Inicjowanie instytucjonalnych form wsparcia dla osób starszych: kluby seniora itp.

8. Cykliczne organizowanie „Dni Seniora” przy współudziale GOK, OSP, KGW.
9. Udzielania pomocy materialnej dla ludzi starszych z grupy ryzyka socjalnego zwłaszcza na zakup opału i leków.
10. Aktywizowanie środowiska lokalnego do pomocy ludziom starszym zwłaszcza samotnym.
11. Wspieranie rodzin i osób opiekujących się zależnymi członkami rodzin w ich funkcjach opiekuńczych.
12. Współpraca z Policją w zakresie ochrony osób starszych jako potencjalnych ofiar przemocy, przestępstw.
13. Podjęcie działań w celu utworzenia na terenie Gminy Domu Pomocy Społecznej.

Cel strategiczny 4.

Redukowanie zjawiska ubóstwa.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie stałych działań łagodzących i zapobiegających przyczynom i skutkom ubóstwa w gminie.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób żyjących poniżej minimum socjalnego.
3. Rozwiązanie problemu zapewnienia mieszkań socjalnych dla osób najbiedniejszych w gminie.

Kierunki działań:

1. Tworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy w gminie.
2. Udzielanie doraźnej pomocy finansowej i rzeczowej poprzez gminę, GOPS, a także inne organizacje np. Kuchnia Brata Alberta, Polski Czerwony Krzyż, Bank Żywności, Akcja Katolicka i inne
3. Ukierunkowanie różnych form pomocy na dzieci i młodzież z rodzin ubogich ze szczególnym uwzględnieniem wielodzietnych, a poprzez to zapobieganie zjawisku dziedziczenia biedy.
4. Nauczanie umiejętnego wykorzystania zasobów własnych (praca socjalna).
5. Rozwijanie szeroko rozumianego poradnictwa dla osób długotrwale korzystających z pomocy (doradztwo zawodowe, pomoc psychologiczna, praca socjalna i inne)

6. Działania propagujące wśród środowisk zagrożonych biedą postaw aktywnych, promowanie pomocy sąsiedzkiej, inicjowanie grup samopomocy.
7. Wspieranie inicjatyw propagujących integrację osób z grup ryzyka socjalnego ze społecznością lokalną oraz przeciwstawianie się stereotypom poprzez pracę socjalną i kampanie informacyjne.
8. Realizacja działań na rzecz osób długotrwale bezrobotnych zawartych w celu strategicznym nr 1.
9. Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
10. Powiększenie mieszkaniowego zasobu gminy o mieszkania socjalne.

Cel strategiczny 5

Tworzenie możliwości prowadzenia szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień ukierunkowanej szczególnie na dzieci i młodzież oraz tworzenie systemu pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą.

Cele szczegółowe

1. Zapobieganie i zmniejszanie zjawiska uzależnień oraz problemów z nim związanych.
2. Wpływanie na ograniczanie dostępności alkoholu i innych środków odurzających.
3. Rozbudowa sieci współpracy i zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemem uzależnień i przemocy.

Kierunki działań:

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.
2. Udzielanie rodzinom w których występuje uzależnienie lub przemoc domowa pomocy psychospołecznej i prawnej.

3. Wspieranie szeroko rozumianej działalności profilaktycznej, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
4. Kontynuowanie działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie tej przemocy.
5. Kontynuowanie ograniczeń dostępności alkoholu na terenie gminy .
6. Rozwój współpracy instytucji i organizacji, które w swoich założeniach ukierunkowane są na pomoc uzależnionym oraz ofiarom przemocy (GOPS, GKPiRPA, Koalicja Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Punkt Konsultacyjny ds. Pomocy Rodzinie i Uzależnień Alkoholowych w Urzędzie Gminy Wieprz, PCPR)

Cel strategiczny 6 .

Tworzenie warunków readaptacji społecznej dla osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych marginalizacją.

Cele szczegółowe:

1. Stosowanie różnych form pracy służących readaptacji społecznej osób bezdomnych i opuszczających zakłady karne , głównie przez Klub Integracji Społecznej

Kierunki działań:

1. Udzielenie doraźnej pomocy finansowej, zapewnienie posiłku, ubrania dostosowanego do pory roku oraz schronienia.
2. Praca socjalna polegająca głównie na: motywacji do podjęcia zatrudnienia; pomocy w znalezieniu pracy; pomocy w załatwieniu niezbędnych spraw urzędowych; pomocy psychologicznej, prawnej; a także na pracy z rodziną osoby opuszczającej zakład karny w celu odnalezienia się obydwu stron w nowej sytuacji i przyjęcia z powrotem do rodziny.
3. Współpraca pomocy społecznej z instytucjami w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Cel strategiczny 7

Zapewnienie niezbędnego wsparcia instytucjom realizującym politykę społeczną w oparciu o strategię rozwiązywania problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Systematyczne specjalistyczne doszkąłcanie pracowników instytucji działających w kierunku polityki społecznej.

Kierunki działań:

1. Kierowanie pracowników instytucji współpracujących w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na specjalistyczne szkolenia tematyczne.
2. Podjęcie działań w celu organizowania roboczych spotkań – szkoleń tematycznych dla osób zajmujących się pomaganiem klientom w trudnej sytuacji rodzinnej, finansowej bądź w wyniku zdarzeń losowych (pracownicy socjalni, pielęgniarzki, lekarze rodzinni, kuratorzy, policjanci, pedagodzy szkolni, członkowie GKPiRPA).
3. Integracja pracowników instytucji realizujących zadania zawarte w strategii rozwiązywania problemów społecznych.

V. Ewaluacja strategii rozwiązywania problemów społecznych.

W niniejszej strategii niezmiernie jest ważna ewaluacja czyli ocena skuteczności i efektywności zadań.

Co dwa lata, w pierwszym kwartale, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu dokonywać będzie aktualizacji diagnozy problemów społecznych. Do tej aktualizacji konieczne będzie pozyskiwanie aktualnych danych od wszystkich tych instytucji, od których Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu pozyskiwał dane do diagnozy społecznej, czyli od: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatu Policji, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej oraz innych instytucji, które mogą mieć informacje przydatne do opracowania diagnozy problemów społecznych.

Analiza zebranych danych dokonywana będzie na podstawie opracowanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu narzędzia.

Aktualizowana co dwa lata diagnoza problemów społecznych będzie podstawą do kontynuowania, weryfikacji lub też opracowania nowych kierunków działań, programów czy projektów.

Co dwa lata Wójt Gminy Wieprz zostanie zapoznany z aktualną diagnozą społeczną i nowymi, wynikającymi z niej, zadaniami.